

Premiumdestination kryssning

Omvärldsbevakning och framtidsspaning

Stockholms Hamnar

2024-09-06

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Bakgrund och syfte.....	2
	Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder till en rättvis klimatomställning	2
2	Nuläge.....	2
2.1	Stockholms Hamnars miljöinitiativ för kryssningsfartyg	2
2.2	SECA- och NECA-områden.....	3
2.3	Tvättvatten från skrubbrar	3
2.4	Hållbara kryssningar.....	4
2.4.1	Rederiernas miljöarbete.....	4
2.4.2	Hållbarhetsåtgärder för kryssningsindustrin i Östersjöregionen.....	4
2.4.3	AIDA Cruises	4
2.4.4	TUI Cruises.....	5
2.4.5	Miljöarbete kopplat till resmål/utflykter	6
3	Omvärldsbevakning	7
3.1	Norden	7
3.2	Europa.....	8
3.3	Nordamerika	9
4	Jämförelse	9
4.1	Tabell	9
4.2	Slutsatser	11
5	Utvecklingsarbete	12
5.1	Förslag på kriterier för hållbara kryssningsanlöp	13
5.1.1	Grundnivå för ett ”Grönt anlöp”	13
5.1.2	Miljöparametrar på ”spjutspetsnivå”	13
5.2	Planerade aktiviteter	14
6	Källförteckning	15

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Utgångspunkten för denna rapport är följande ägardirektiv i budgeten för 2024-2026:

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder till en rättvis klimatomställning

- utreda åtgärder som gör Stockholms Hamnar till hållbar premiumdestination för internationell kryssning, där den trafik som uppvisar hög miljöstandard och litet klimatavtryck prioriteras

2 Nuläge

2.1 Stockholms Hamnars miljöinitiativ för kryssningsfartyg

Stockholms Hamnar har under lång tid arbetat systematiskt och aktivt med att minska miljö- och omgivningspåverkan från hamnverksamhet och sjöfart. Miljöförbättrande åtgärder som rederikunderna vidtar uppmuntras genom att erbjuda miljörabatter på hamnavgifterna för fartyg med en hög miljöprestanda. Dessa rabatter baseras på indexen Environmental Ship Index (ESI) och Clean Shipping Index (CSI) och är utformade för att premiera fartygens minskade utsläpp till luft av koldioxid, kväveoxider, svaveloxider och partiklar.

Fortsatt utbyggnad av landelanslutning av fartyg vid kaj är en av de viktigaste åtgärderna inom ramen för Stockholms Hamnars hållbarhetsarbete. Under 2024 tar Stockholms Hamnar i drift två anläggningar för elanslutning av kryssningsfartyg. Dessa installationer kommer att vara tillgängliga vid kajlägena S167 och S160 i Stadsgården. När projektet är avslutat finns möjlighet för över 45 procent av kryssningsanlöpen i Stockholms Hamnar att elansluta vid kaj och minskningen av växthusgasutsläppen kommer att vara ca 6 000 ton per år.

Utbyggnad av elanslutningar är ett långsiktigt arbete då det kräver samarbete och dialog med rederikunderna, andra hamnar runt Östersjön och elnätsägare. Det handlar om stora eleffektuttag och stora investeringar. Stockholms Hamnar har tagit fram en handlingsplan som fokuserar på att utöka elanslutningskapaciteten för fler fartyg vid våra kajer.

Stockholms Hamnar tillhandahåller mottagningsanordningar för svart- och gråvatten från fartyg. En betydande majoritet, 85 procent, av anlöpande kryssningsfartyg till Stockholm väljer att använda dessa anordningar för att lämna sitt avloppsvatten. Dessutom har kryssningsfartyg möjlighet att lämna sitt fasta avfall genom avfallsentreprenörer som Stockholms Hamnar har avtal med. Incitament i form av rabatt på avfallsavgiften utgår

om fartygen kan uppvisa särskilda certifikat och följer Stockholms Hamnars ”Waste instructions”.

2.2 SECA- och NECA-områden

I Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen har ett utsläppskontrollområde (Emission Control Area, ECA) etablerats både för kväve (Nitrogen Emission Control Area, NECA) och svavel (Sulphur Emission Control Area, SECA).¹ Detta innebär att internationella beslut har fattats för att minska luftutsläpp från fartyg avseende kväveoxider (NO_x), svaveloxider (SO_x) och partiklar, vilket är viktigt för att förbättra luftkvaliteten och minska miljöpåverkan från sjöfarten. Liknande utsläppskontrollområden för svavel, kväve och partiklar finns i Nordamerika och Karibien, vilket visar på det globala engagemanget för att minska sjöfartens påverkan på miljön.

Inom SECA-området får svavelhalten inte överstiga 0,1 viktprocent från 1 januari 2015. På övriga vattenområden globalt får svavelhalten inte överstiga 0,5 viktprocent.

Inom NECA-område ska dieselmotorer ombord på fartyg byggda 1 januari 2021 eller senare klara utsläppsnivån för steg III (Tier III). Steg III innebär max 2,0 g NO_x/kWh @ 1800 rpm. Steg III-kravet gäller även för fartyg som är byggda före 1 januari 2021 och som ska byta motor. Alla fartyg som byggs under Steg III-reglerna måste implementera teknik som gör att de klarar sätta krav på kväveoxidutsläpp, till exempel genom att använda katalysatorer eller köras på el/LNG.

2.3 Tvättvatten från skrubbrar

Skrubbrar är en reningsutrustning på fartyg för att rena fartygets rökgaser, så att det som släpps ut till luften innehåller relativt låga nivåer av svavel. Skrubbrar med öppna system, s.k. open loop, tömmer sedan tvättvattnet i havet. Skrubbrar med stängda system, closed loop, släpper ut ”renat” tvättvatten. Stockholms Hamnar har i nästa steg möjlighet att ta emot skrubberresterna från ”closed loop”-system för behandling. Forskningsstudier visar att utsläpp från framför allt öppna fartygsskrubbrar är skadliga för den marina miljön.

I en promemoria föreslås nu att utsläpp från skrubbrar som tvättar rökgaser på fartyg ska förbjudas. Förslaget är att utsläpp från öppna fartygsskrubbrar till vatten förbjuds i svenskt sjöterritorium från och med den 1 juli 2025 och att utsläpp från alla skrubbrar till vatten förbjuds i svenskt sjöterritorium från och med den 1 januari 2029.

---

¹ Transportstyrelsen. 2022. ”Luft och bränslekvalitet”. Tillgänglig på: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/Miljo-och-halsa/Luftforening/>

2.4 Hållbara kryssningar

2.4.1 Rederiernas miljöarbete

Både hamnar och kryssningsrederier strävar efter att minimera sin miljöpåverkan och samtidigt främja hållbar turism och innovationer inom hållbarhet.²

En av de centrala åtgärderna för kryssningsfartyg är att investera i infrastruktur ombord för att kunna ansluta till land-el vid kaj samt lämna avfall och svart- och gråvatten i hamn. En stor andel av den globala kryssningsflottan har idag möjlighet att elansluta vid kaj. Andra åtgärder som genomförs är investeringar i innovativa tekniker, användande av mer hållbara bränslen som till exempel metanol, mer bränsleeffektiva motorer samt underhållsrutiner för att minska energiförbrukningen och avfallsmängderna ombord. Många kryssningsfartyg har egna reningsverk ombord för rening av svart/gråvatten. Vanligt är även utsortering av matavfall och framställning av biokol.

2.4.2 Hållbarhetsåtgärder för kryssningsindustrin i Östersjöregionen

2019 signerade medlemmarna i Cruise Baltic, tillsammans med ett stort antal kryssningsrederier, ett manifest för hållbara kryssningar i Östersjöregionen. Stockholms Hamnar är medlem i Cruise Baltic och har undertecknat manifestet.

Syftet med åtagandet är att göra kryssningar till ett än mer hållbart alternativ fram till år 2030 genom att främja ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.³ För att uppnå detta mål fokuserar manifestet på att öka det lokala ekonomiska värdet av kryssningsturismen genom att främja lokala inköp och utveckla infrastrukturen i hamnarna. Manifestet betonar också vikten av att informera och engagera lokalbefolkningen, främja sevärdheter utanför stadskärnan och förlänga kryssningssäsongen. Dessutom läggs fokus på att minimera miljöpåverkan genom att minska kryssningsfartygens utsläpp och ljudnivåer samt främja användningen av miljövänliga lösningar och metoder, som exempelvis elanslutning.

2.4.3 AIDA Cruises

AIDA Cruises är en av Stockholms Hamnars största kunder och står i dagsläget för ca en fjärdedel av kryssningsanlöpna under en säsong.

---

² Cruise Lines International Associations. 2023. "Charting the Future of Sustainable Cruise Travel". Report No. 1115. Cruise Lines International Association. Tillgänglig på: <https://cruising.org/en-gb/Sustainability-UK/Latest-Sustainability-News/Charting-the-Future-of-Sustainable-Cruise-Travel>

³ Cruise Baltic. 2023. "Sustainability Manifesto". Cruise Baltic. Tillgänglig på: <https://www.cruisebaltic.com/modularpages/sustainability>

AIDA Cruises flotta består av elva fartyg.⁴ År 2018 togs AIDAnova i drift. Fartyget är världens första kryssningsfartyg som kan drivas med flytande naturgas (LNG). LNG är ett bränsle med fossilt ursprung men med lägre miljöpåverkan än traditionella fossila marina bränslen. Att fartyg är anpassade till LNG möjliggör också användning av det förnybara bränslet LBG (flytande biogas). I slutet av 2021 togs AIDAcosma i drift som är det andra LNG-kryssningsfartyget i flottan.

Samtliga AIDA-fartyg som anlöper Stockholm kan ansluta till landel. Målet är att kunna ansluta till landström på alla destinationer världen runt. Dessutom fokuserar AIDA Cruises på energieffektivitet ombord och har avancerade system för avfallshantering och avloppsvattenrening. AIDA Cruises är också engagerade i att främja hållbar turism genom att erbjuda hållbara landutflykter och samarbeta med destinationer för att bevaka känsliga ekosystem.

2.4.4 TUI Cruises

Även TUI Cruises är en av Stockholms Hamnars främsta kunder och står för ca en tiondel av kryssningsanlöpen.

TUI Cruises målsättning är att kunna erbjuda klimatneutrala kryssningar senast 2030 och minska koldioxidutsläppen med 27,5 procent till samma år.⁵ Två nya fartyg i flottan är Mein Schiff 7, som sattes i trafik sommaren 2024 och är förberett för att drivas med metanol, och Mein Schiff Relax, som kommer i trafik under 2025 och kommer att drivas med LNG. I framtiden kommer TUI Cruises att förlita sig på bränslen som erhålls antingen från biogena rest- och avfallsmaterial (LBG) eller syntetiskt från förnybar energi (s.k. e-LNG/e-fuels). År 2026 kommer ytterligare ett fartyg att levereras, systerfartyg till Mein Schiff Relax, som drivs med LNG.

Sex av elva fartyg i flottan är redan utrustade med landelanslutning och under de närmaste åren kommer hela flottan att utrustas med landelanslutningar.

TUI Cruises har moderna avloppsreningsverk ombord som renar allt avloppsvatten som genereras och endast renat avloppsvatten får släppas överbord. Dessutom ökas kontinuerligt återvinningsgraden och plastavfall har minskat kraftigt över flera år.

---

⁴ Aida Cruise. u.å. "Our sustainability strategy". Tillgänglig på: <https://www.aida.de/en/aida-cruises/responsibility/aida-cares-2016/philosophy/strategy.33021.html>

⁵ TUI Group. U.å. "Cruises". Tillgänglig på: <https://www.tuigroup.com/en/en/responsibility/public-policy/cruises>

2.4.5 Miljöarbete kopplat till resmål/utflykter

MSC Cruises

Kryssningsrederiet MSC Cruises arbetar inom två områden kopplat till respektive resmål – ansvarsfull turism och stöd till lokala samhällen.

MSC Cruises samarbetar med researrangörer och berörda lokala myndigheter för att minimera trycket på städernas infrastruktur och trafik, bland annat genom att hitta nya platser att besöka och utvidga intresseområdet bortom stadskärnorna. En annan del i arbetet är att se över hur passagerare transporteras från hamnar till sevärdheter. Målet är att utöka användningen av gröna marktransporter. Under 2022 kunde vissa fossildrivna fordon ersättas med el- och hybridbussar i Danmark, Finland, Norge, Spanien och Sverige.

Ett begrepp MSC Cruises arbetar med är "protectours" – landutflykter med lägre koldioxidavtryck. Utflykterna inkluderar promenader, vandring, cykling, kanotpaddling och kajakpaddling - aktiviteter med låga koldioxidutsläpp. Målet är att ha minst en "protectour" på varje destination i slutet av 2024.

MSC Foundation stödjer lokala samhällen genom en rad olika projekt och program, inklusive långsiktiga partnerskap med Marevivo, UNICEF och Mercy Ships. Arbetet är även fokuserat på utbildning och engagemang ombord samt nödhjälp till särskilt utsatta samhällen.

Strömma Turism & Sjöfart (Europa)

Strömma Turism & Sjöfart erbjuder bland annat sightseeingturer för resenärer och turister i Sverige, Danmark, Finland, Norge, Nederländerna och Tyskland.⁶ Strömmas hållbarhetsarbete är baserat på FN:s globala mål och fokuserar främst på bränsle, mat och ett samarbete med Världsnaturfonden WWF.

Strömma arbetar med att minska klimatutsläppet genom att ersätta fossila bränslen med förnybara bränslen samt genom ökad energieffektivitet. Detta gäller bränslen till Strömmas fordon, båtar och bussar, men även effektivisering av energianvändningen i anläggningarna. Strömma arbetar även med att öka mängden certifierad mat och dryck i sina caféer och restauranger, öka möjligheten för återvinning av avfall samt minimera matsvinn. Samarbetet med WWF innebär arbete för att återställa Östersjön och omgivande ekosystem.

I Nederländerna drivs 21 av totalt 48 båtar med "grön" energi. Strömmas mål är att samtliga båtar i Nederländerna ska omvandlas till eldrivna till 2050.

---

⁶ Strömma Turism & Sjöfart AB. u.å. "Hållbar turism och Strömma". Tillgänglig på: <https://www.stromma.com/sv-se/stockholm/om-oss/hallbar-turism/>

Vattenfall och Strömma har ingått ett partnerskap med syftet att elektrifiera en del av Strömmas båtflotta på flera marknader för att säkerställa fossilfri drift. Det första samarbetsprojektet kommer att vara elektrifieringen av kanalbåtar i Amsterdam, där Vattenfall tillhandahåller batterisystem för utsläppsfri drift.

Den 16 juni har Strömmas första elektiskt drivna sightseeingbåt i Sverige tagits i drift i Stockholm. Det här utgör ett viktigt steg i företagets ambition mot en hållbar turistnäring i Stockholm.⁷

ECO-sightseeing (Stockholm)

ECO-sightseeing är ett annat rederi som erbjuder turer för besökare.⁸ Rederiet är 100 procent utsläppsfritt med höga miljöambitioner. Eco-sightseeing har ett samarbete med El & Marinteknik där företagen har genomfört en elkonvertering av passagerarbåten M/S Sylvia, som tidigare drevs av Perkins-dieselmotor men som numera är ersatt med återvunna Tesla-batterier. Batterikapaciteten möjliggör upp till 14 timmars drift mellan laddningarna. Den elektriska framdriften avger även lägre ljudnivåer.

3 Omvärldsbevakning

3.1 Norden

Köpenhamns utveckling av applikationen "Cruise City"

I Köpenhamn innebär kryssningsanlöpen en betydande turism på en begränsad yta.⁹ För att hantera denna utmaning har Köpenhamn utvecklat en applikation vid namn "Cruise City". Syftet med applikationen är att bistå turister med att navigera i Köpenhamn och därigenom fördela turismen över olika delar av staden.

Hållbara resmål i Norge, "Sustainable destination"

Liknande förhållanden råder i Norge där kryssningsfartyg anlöper till små orter, vilket resulterar i betydande turism på begränsade ytor.¹⁰ En positiv utveckling är att resenärer har möjlighet att välja destinationer i Norge som inkluderas i det nationella

---

⁷ Båtliv. 2024. "Strömma sjösätter sin första elektriska sightseeingbåt". Tillgänglig på: [Strömma sjösätter sin första elektriska sightseeingbåt - Båtliv - Medlemstidning för Svenska Båtunionen \(batliv.se\)](https://www.batliv.se/stromma-sjosatter-sin-forsta-elektriska-sightseeingbat-batliv-medlemstidning-for-svenska-batunionen)

⁸ EcoSightseeing. u.å. "Hållbara upplevelser". Tillgänglig på: <https://www.stromma.com/sv-se/stockholm/om-oss/hallbar-turism/>

⁹ Cruise City. U.å. "Crise City". Tillgänglig på: <https://www.cruisecity.com/>

¹⁰ Visit Norway. U.å. "Visit a destination with a focus on sustainability". Tillgänglig på: <https://www.visitnorway.com/plan-your-trip/green-travel/sustainable-destinations/#sustainable>

märkningssystemet för hållbara resmål, kallat ”Sustainable destination”. Dessa destinationer har förbundet sig till en systematisk strävan mot en mer hållbar turismutveckling, inklusive bevarande av lokala samhällen och kulturarv samt minskning av turismens miljöpåverkan.

EPI (Environmental Port Index)

I främst Norge använder sig en del hamnar av Environmental Port Index (EPI) som beräknar miljödifferenterade hamnavgifter baserade på miljöprestandan vid varje specifikt fartygsanlop.¹¹ Liksom tidigare nämnda CSI och ESI belönar EPI de fartyg som har lägre utsläpp till luft och därmed minskad miljöpåverkan, men CSI och ESI baseras på en rabatt som är fast för en viss period.

EPI kvantifierar och rapporterar fartygens miljöpåverkan och är ett incitament för rederierna att fortsätta med investeringar i gröna tekniska lösningar. Samtidigt kommer kostnadsskillnaderna mellan fartyg som förorenar lite och de som förorenar mycket att öka och därmed fungera som en ”bestraffning” för fartyg som inte gör gröna investeringar.

Nollutsläppszoner i två av Norges fjordar

Det norska parlamentet har fattat beslut om att stoppa utsläppen till luft från kryssningsfartyg i de västnorska fjordarna Geirangerfjorden och Nærøyfjorden senast 2026.¹² Detta kommer att göra fjordarna till världens första nollutsläppszoner till havs. Beslutet förväntas ha en positiv inverkan på lokalbefolkningen, transporter och turism samt klimat och fjordmiljö.

3.2 Europa

Barcelonas turismstrategi

Barcelona är en av de största turistdestinationerna i Medelhavet och har utmaningar relaterade till kryssningsturismen. Staden arbetar med flera strategier för att hantera utmaningarna.¹³ En central målsättning är att stabilisera efterfrågan genom att skapa en jämnare fördelning av kryssningsbesökare över tid, vilket syftar till att minska trängseln vid turistattraktioner. Dessutom är en viktig del av planen att erbjuda alternativa utflykter

---

¹¹ EPI. U.å. ”About the EPI”. Tillgänglig på: <https://epiport.org/about-the-epi>

¹² UNESCO. 2018. ”Norwegian parliament adopts zero-emission regulations in World Heritage fjords”. Tillgänglig på: <https://whc.unesco.org/en/news/1824>

¹³ Barcelona turisme. 2018. ”Turism & Strategy”. Tillgänglig på: <file://ad.stockholm.se/cli-sd/te1sd001/SD-021909/Strategi%20och%20Utveckling/Strategi%20och%20Utveckling/Aktiviteter%20och%20uppdrag/Premiumdestination%20kryssning/Tourism%20&%20Strategy%20Dubrovnik%20-%20Barcelona.pdf>

för att sprida ut turismen över olika delar av staden och minska trycket på vissa populära platser.

3.3 Nordamerika

Världens första gröna korridor

Seattle är den största och snabbast växande kryssningsdestinationen på Nordamerikas västkust.¹⁴ Den betydande tillväxten innebär utmaningar såsom kapacitetsbegränsningar och en växande medvetenhet om miljöfrågor. År 2022 skapade hamnen tillsammans med andra hamnar, städer, kryssningsrederier och miljöorganisationer, världens första kryssningsfokuserade gröna korridor (the Pacific Northwest to Alaska Green Corridor). Projektet syftar till att ta fram strategier för att minska koldioxidutsläppen från sjöfarten och uppnå nollutsläpp från kryssningstrafiken längs Stilla-havskusten till Alaska.

4 Jämförelse

4.1 Tabell

I tabellen nedan görs en jämförelse mellan kryssningshamnar i Europa och Nordamerika utifrån de miljöåtgärder hamnarna har genomfört. Miljöåtgärderna är:

- infrastruktur för elanslutning vid kaj (OPS)
- möjlighet till LNG-bunkring
- användande av incitament i form av miljörabatter

Mottagningsanordningar för svart- och gråvatten samt för avfall framgår inte av tabellerna då hamnarna är skyldiga att tillhandahålla sådana enligt de internationella reglerna MARPOL.

---

¹⁴ Port of Seattle. U.å. ”Exploring the World’s First Green Corridor for Cruise”. Tillgänglig på: <https://www.portseattle.org/projects/exploring-green-corridor-cruise-pacific-northwest-alaska>

Hamn	OPS (Onshore Power Supply)	LNG/LBG-bunkring	Miljörabatt
Stockholm	sommaren 2024	Nej	ESI och CSI
Oslo	april 2024	Nej	EPI och ESI
Helsingfors	tidigast 2027	Nej	ESI
Tallinn	Analysstatus	Ja, med fartyg/pråm & tankbil	ESI
Köpenhamn	våren 2025	Nej	Nej
Amsterdam	2025	Nej	ESI
Barcelona	tidigast 2025	Nej	ESI
Los Angeles	Ja	Nej	ESI
Seattle	Ja	Nej	Nej
Alaska (Juneau)	Ja	Nej	Nej
Hamburg	Ja	Ja, med fartyg/pråm & tankbil	ESI

Hamn	ESI rabatt (start poäng)
Stockholm	Miljöincitament start från 50 ESI poäng ¹⁵
Barcelona	Miljöincitament start från 30 ESI poäng
Tallinn	Miljöincitament start från 65 ESI poäng
Helsingfors	Miljöincitament start från 65 ESI poäng
Los Angeles	Miljöincitament start från 40 ESI poäng
Amsterdam	Miljöincitament start från 25 ESI poäng

¹⁵ Max ESI-poäng är 100 för kategorierna CO₂, NO_x samt SO_x och partiklar.

4.2 Slutsatser

I förhållande till andra kryssningshamnar ligger Stockholms Hamnar väl i framkant. Utvecklingspotential finns framförallt avseende möjlighet att erbjuda bunkring av miljöanpassade bränslen för kryssningsfartyg samt ett fortsatt arbete för att minska miljöpåverkan på landsidan från kryssningsbesökare. I Stockholm upplevs inte samma problem med trängsel till följd av besökare, som på vissa andra destinationer.

I jämförelse med nordiska hamnar som Oslo, Köpenhamn och Helsingfors kommer Stockholms Hamnar under 2024 att erbjuda OPS-anslutning för kryssningsfartyg, parallellt med Oslo. Däremot ligger Köpenhamn och Helsingfors en bit efter och kommer att implementera OPS, år 2025 respektive tidigast 2027. I jämförelse med nordamerikanska hamnar såsom Los Angeles, Seattle och Alaska, ligger de nordamerikanska hamnarna längre fram tillsammans med Hamburgs hamn då de redan erbjuder elanslutning till kryssningsfartyg.

Vad gäller bunkring av LNG kan TUI och AIDA, två av Stockholms Hamnars största kunder, driva vissa av sina fartyg med detta bränsle, även om det i dagsläget inte erbjuds direkt i Stockholm. I jämförelse med andra hamnar kan både Tallinn och Hamburg erbjuda LNG-bunkring för kryssningsfartyg.

Stockholms Hamnar befinner sig i täten gällande miljörabatter genom att erbjuda både rabatter enligt ESI och CSI. En annan hamn som ligger i framkant är Oslos hamn som ger rabatter enligt ESI och EPI. Ett flertal andra hamnar delar ut miljörabatter enligt ESI. De hamnar som inte erbjuder miljörabatter alls är Köpenhamn, Seattle och Alaska.

På grund av de hårdare miljökrav som råder i Östersjön och angränsande vattenområden har de kryssningsfartyg som besöker Stockholm vidtagit långt gångna miljöåtgärder vilka inkluderar infrastruktur för OPS, användning av miljöanpassade bränslen och återvinning av avfall. Genom en tät dialog med våra kryssningskunder sker inga utsläpp av tvättvatten från skrubbers inom våra hamnområden.

5 Utvecklingsarbete

Stockholms Hamnar har satt upp mål på kortare och längre sikt för att tillsammans med sjöfartskunderna minska utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar samt de negativa effekterna av ljudnivåer från fartyg och hamnverksamhet. Ett långsiktigt mål är att uppnå nollutsläpp från sjöfarten i hamnområdena till år 2040.

En av de viktigaste åtgärderna för att uppnå detta är att fortsättningsvis ha en mycket hög andel av anlöpande kryssningsfartyg till Stockholm som ansluter till infrastrukturen för landel vid kajerna i Stadsgården. Dessutom följer och deltar Stockholms Hamnar i utvecklingen av hållbara sjöfartsbränslen och ser över framtida möjligheter för kryssningsfartyg att bunkra sådana bränslen i Stockholm.

Stockholms Hamnar kommer även fortsätta att utveckla miljöincitamenten för att premiera kryssningsfartyg med en hög miljöprestanda. Att basera incitamenten på index, såsom Clean Shipping Index och Environmental Ship Index, kommer att vara grunden, i och med att indexen utvecklas och kontinuerligt skärps utifrån ny teknik och nya regelverk, till exempel inom ramen för EU:s Fit for 55, där utvecklingen nu går snabbare än på mycket länge.

En trend för indexen är att de går mot att poängsätta varje enskilt anlöp. År 2026 kommer ESI att ha utvecklats till ESI 2.0 vilket innebär att indexet utökas till att omfatta klimatpåverkan när fartyget ligger vid kaj samt aspekten undervattensbuller och premiera arbete med innovationer.

Framöver kommer det att krävas ökat fokus på kryssningsverksamhetens miljö- och klimatavtryck på landsidan. Detta innebär att lösningar behöver utvecklas och implementeras som inte bara minskar miljöpåverkan från fartygen själva, utan också tar hänsyn till besökarnas påverkan på miljön i staden och närområdet. Detta kan inkludera åtgärder som att främja användningen av hållbara (fossilfria) transportalternativ för passagerare och servicetjänster till och från hamnarna. Enligt information från Visit Sweden uppskattar turister som besöker Sverige och Stockholm, utöver shopping och att utforska städer, även tillgänglighet till natur och öppna landskap. En fördjupad dialog med turoperatörer och andra aktörer kring dessa aspekter kommer att genomföras.

En framtidsspaning är att Stockholms Hamnar skulle kunna erbjuda kryssningsfartyg ”gröna anlöp” där vi har satt upp krav utifrån olika miljöaspekter och även utifrån att åtgärder har vidtagits för ett hållbart besök i stadsmiljön. Detta skulle kunna fungera som en miljömärkning som bidrar till hållbara kryssningar.

5.1 Förslag på kriterier för hållbara kryssningsanlöp

5.1.1 Grundnivå för ett "Grönt anlöp"

- Fartyget har installation för att kunna elansluta vid kaj
- Fartyget uppfyller Stockholms Hamnars "Waste Instructions"
- Fartyget lämnar svart- och gråvatten i hamn (i Stockholm eller i annan hamn) och/eller har godkänd reningsanläggning ombord (renat avloppsvatten får dock inte släppas ut i hamnområdet)
- Rederiet har minst en aktivitet för att främja ett hållbart kryssningsanlöp i Stockholm på landsidan

5.1.2 Miljöparametrar på "spjutspetsnivå"

Andra miljöparametrar att följa upp, för ytterligare högre miljöprestanda:

- Fartyget har CSI- eller ESI-certifikat som ger miljörabatt enligt Stockholms Hamnars två högsta kategorier
- Fartyget kan uppvisa certifikat som ger rabatt på avfallsavgiften
- Fartyget har möjlighet att lämna utsorterat matavfall
- Rederiet har inarbetat program för att främja ett hållbart kryssningsanlöp i Stockholm på landsidan
- Fartyget drivs med alternativt/förnybart bränsle (enligt definition)

Mot kunderna kommer nuvarande incitamentsmodell (att premiera mot CSI och ESI) samt avfallsrabatt att kvarstå och vidareutvecklas.

5.2 Planerade aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig SH	Genomförd
Uppföljning av kryssningsanlöpen 2024 utifrån hållbarhetskriterierna (se 5.1)	S&U, M&F	November 2024
Formulera målnivå för indikator hållbara kryssningsanlöp utifrån hållbarhetskriterierna (se 5.1)	S&U, M&F	December 2024
Översyn av prislistans miljöincitament	M&F, S&U	December 2024, kontinuerligt
Fortsatt samarbete med branschorganisationer/andra kryssningshamnar kring utveckling av hållbarhetsincitament	M&F, S&U	Fortlöpande
Uppföljning av resultat gällande luftföroreningar från mätningar utförda av Miljöförvaltningen – SLB-analys i närheten av kryssningskajerna	S&U, M&F	December 2024
Uppföljning av mätresultat gällande ljudnivåer från kryssningsfartyg – elanslutna/icke elanslutna	S&U, M &F	Hösten 2024, kontinuerligt
Dialog med kryssningsrederierna om framtida bränsle/strategiska teknikval och bunkringsmöjligheter i Stockholm	M&F, OpV	Fortlöpande
Dialog med turopatorerna om vidareutveckling av hållbara utflykter i Stockholm kring kryssningsanlöpen	M&F, OpV	2025, fortlöpande

6 Källförteckning

- ¹ Cruise Lines International Associations. 2023. Charting the Future of Sustainable Cruise Travel. Report No. 1115. Cruise Lines International Association. Tillgänglig på: <https://cruising.org/en-gb/Sustainability-UK/Latest-Sustainability-News/Charting-the-Future-of-Sustainable-Cruise-Travel>
- ² Cruise Baltic. 2023. "Sustainability Manifesto". Cruise Baltic. Tillgänglig på: <https://www.cruisebaltic.com/modularpages/sustainability>
- ³ Aida Cruise. u.å. "Our sustainability strategy". Tillgänglig på: <https://www.aida.de/en/aida-cruises/responsibility/aida-cares-2016/philosophy/strategy.33021.html>
- ⁴ TUI Group. u.å. "Cruises". Tillgänglig på: <https://www.tuigroup.com/en/en/responsibility/public-policy/cruises>
- ⁵ Transportstyrelsen. 2022. "Luft och bränslekvalitet". Tillgänglig på: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/Miljo-och-halsa/Luftfororening/>
- ⁶ Strömma Turism & Sjöfart AB. u.å. "Hållbar turism och Strömma". Tillgänglig på: <https://www.stromma.com/sv-se/stockholm/om-oss/hallbar-turism/>
- ⁷ Båtliv. 2024. "Strömma sjösätter sin första elektriska sightseeingbåt". Tillgänglig på: [Strömma sjösätter sin första elektriska sightseeingbåt - Båtliv - Medlemstidning för Svenska Båtunionen \(batliv.se\)](https://www.batliv.se/stromma-sjosatter-sin-forsta-elektriska-sightseeingbat-batliv-medlemstidning-for-svenska-batunionen)
- ⁸ EcoSightseeing. u.å. "Hållbara upplevelser". Tillgänglig på: <https://www.stromma.com/sv-se/stockholm/om-oss/hallbar-turism/>
- ⁹ Cruise City. U.å. "Cruise City". Tillgänglig på: <https://www.cruisecity.com/>
- ¹⁰ Visit Norway. U.å. "Visit a destination with a focus on sustainability". Tillgänglig på: <https://www.visitnorway.com/plan-your-trip/green-travel/sustainable-destinations/#sustainable>
- ¹¹ EPI. U.å. "About the EPI". Tillgänglig på: <https://epiport.org/about-the-epi>
- ¹² UNESCO. 2018. "Norwegian parliament adopts zero-emission regulations in World Heritage fjords". Tillgänglig på: <https://whc.unesco.org/en/news/1824>
- ¹³ Barcelona turisme. 2018. "Turism & Strategy". Tillgänglig på: <file://ad.stockholm.se/cli-sd/te1sd001/SD-021909/Strategi%20och%20Utveckling/Strategi%20och%20Utveckling/Aktiviteter%20och%20updrag/Premiumdestination%20kryssning/Tourism%20&%20Strategy%20Dubrovnik%20-%20Barcelona.pdf>
- ¹⁴ Port of Seattle. U.å. "Exploring the World's First Green Corridor for Cruise". Tillgänglig på: <https://www.portseattle.org/projects/exploring-green-corridor-cruise-pacific-northwest-alaska>